

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	4Cdo/192/2018
Identifikačné číslo spisu:	8613205629
Dátum vydania rozhodnutia:	30.07.2019
Meno a priezvisko:	JUDr. Alena Svetlovská
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2019:8613205629.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov 1/ P. Z. E., bývajúceho v E., K. A. XX, 2/ X. E., bývajúcej v E., K. A. XX, obaja zastúpení JUDr. Tatianou Jánošíkovou, advokátkou so sídlom v Košiciach, Rooseveltova 6, proti žalovanému L. K., bývajúcemu v L. XX, zastúpeného JUDr. Jánom Škrabom, advokátom so sídlom v Svidníku, Sovietskych hrdinov 200, o určenie vlastníckeho práva, vedenom na Okresnom súde Svidník pod sp. zn. 3 C 323/2013 o dovolaní žalobcov 1/ a 2/ proti rozsudku Krajského súdu v Prešove zo 6. februára 2018 sp. zn. 1 Co 58/2017, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Prešove zo 6. februára 2018 sp. zn. 1 Co 58/2017 a rozsudok Okresného súdu Svidník z 13. marca 2017 sp. zn. 3 C 323/2013 z r u š u j e a v e c v r a c i a Okresnému súdu Svidník na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Svidník (ďalej aj súd prvej inštancie) rozsudkom z 13. marca 2017 č. k. 3 C 323/2013-151 zamietol žalobu, ktorou sa žalobcovia domáhali I. určenia vlastníckeho práva k parcele C-KN č. 101/3 - orná pôda o výmere 76 m² a parcele C-KN č. 103 - zastavané plochy a nádvoria o výmere 1 089 m² zapísaných na liste vlastníctva č. 601, katastrálne územie Chotča, u žalobcu 1/ v spoluvlastníckom podiele 17/48 a u žalobkyne v podiele 1/6, II. odstránenia čiernej stavby nachádzajúcej sa na parcele C-KN č. 103, vrátane plotu, altánku a studne. Žalovanému priznal nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %. Svoje rozhodnutie odôvodnil právne § 132 ods. 1 a § 134 ods. 1, 3 Občianskeho zákonníka a vecne tým, že žalovaný sa uchopil držby predmetných nehnuteľností titulom darovacej zmluvy z 20. júla 2000, ktorej vklad do katastra nehnuteľností bol povolený pod č. V 262/00 a súd nemal žiadnu pochybnosť o dobromyseľnosti žalovaného vo vzťahu k užívaným nehnuteľnostiam, pretože táto je založená na objektívnych skutočnostiach a nie na subjektívnom presvedčení žalovaného. Uviedol, že v konaní bolo preukázané pripojeným spisom sp. zn. 4 C 133/2011, že žalobca 1/ prvýkrát uplatnil námietky proti vlastníckemu právu žalovaného podaním žaloby 16. augusta 2011, pričom darovacia zmluva bola uzatvorená 20. júla 2000 a vydržacia doba 10 rokov uplynula žalovanému 20. júla 2010. Vzhľadom k uvedenému súd neskúmal splnenie podmienok oprávnenej držby a vydržania u právneho predchodcu žalovaného Z. K.. O trovách konania rozhodol podľa § 255 ods. 1 C.s.p.

2. Na odvolanie žalobcov Krajský súd v Prešove (ďalej aj „odvolací súd“) rozsudkom zo 6. februára 2018 sp. zn. 1 Co 58/2017 rozsudok súdu prvej inštancie podľa § 387 C.s.p. ako vecne správny potvrdil. V odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol, že súd prvej inštancie v rozhodnutí netvrdí jednoznačne, že žalovaný sa stal vlastníkom predmetných nehnuteľností titulom darovacej zmluvy, ale upriamuje pozornosť na splnenie podmienok vydržania vlastníctva k týmto nehnuteľnostiam zo strany žalovaného, pričom okolnosťou, ktorá spôsobila dobromyseľnosť vstupu do držby týchto nehnuteľností a ich užívania počas celej vydržacej doby bola darovacia zmluva, pričom v tomto kontexte skúmanie dobromyseľnosti na strane právneho predchodcu žalovaného nie je právne významné. S týmto právnym posúdením odvolací súd súhlasil. Ďalej uviedol, že listy, ktoré žalobca 1/ pripojil k odvolaniu (list z 28. februára 2009 a zo 16. augusta 2010) možno hodnotiť ako úkony urobené v čase plynutia vydržacej doby, avšak ide o dôkazy, ktoré v štádiu konania na súde prvej inštancie neboli predložené a preto ako prostriedky procesného útoku nemôžu byť akceptované v štádiu odvolacieho konania. O nároku na náhradu trov konania rozhodol podľa § 396 ods. 1 v spojení s § 255 ods. 1 C.s.p.

3. Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podali žalobcovia dovolanie, prípustnosť ktorého vyvodzovali z ustanovenia § 420 písm. f/ C.s.p. Namietali nesprávny procesný postup odvolacieho súdu, ktorý svojim procesným postupom zabránil žalobcom v uplatňovaní ich procesných práv v odvolacom konaní, čím bolo zasiahnuté do ich práva na spravodlivý súdny proces a boli porušené zásady civilného sporového konania. Uviedli, že súd prvej inštancie neoznámil stranám sporu, že právne posudzuje vec tak, že žalovaný nadobudol vlastnícke právo na základe vydržania a nie na základe darovacej zmluvy. Pokiaľ by súd prvej inštancie túto svoju zákonnú povinnosť splnil a oznámil sporovým stranám toto svoje predbežné právne posúdenie, žalobcovia by vedeli, že majú dokazovanie zamerať na preukázanie tej skutočnosti, že žalovaný nebol v priebehu 10 rokov dobromyseľný o tom, že mu predmetné nehnuteľnosti patria. Boli názoru, že stranám sporu má byť vytvorená možnosť predvídať rozhodnutie súdu a tomu prispôbiť realizáciu svojich procesných oprávnení. Zdôraznili, že o právnom posúdení veci súdom sa prvýkrát dozvedeli až z odôvodnenia písomného vyhotovenia rozsudku súdu prvej inštancie a preto k odvolaniu pripojili aj listinné dôkazy preukazujúce skutočnosť, že žalovaný nebol po dobu 10 rokov dobromyseľný o tom, že mu predmetné nehnuteľnosti patria. Z uvedených dôvodov dovolatelia navrhli, aby dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu i súdu prvej inštancie zrušil a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

4. Žalovaný sa k podanému dovolaniu nevyjadril.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 35 C.s.p.) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote strana, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 C.s.p.), zastúpená advokátom (§ 429 ods. 1 C.s.p.), bez nariadenia pojednávania dospel k záveru, že dovolanie žalobcov je prípustné a súčasne tiež dôvodné.

6. Najvyšší súd opakovane vyjadril záver, v zmysle ktorého právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšieho stupňa, sa v civilnom sporovom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania (1 Cdo 6/2014, 3 Cdo 357/2015, 4 Cdo 1176/2015, 5 Cdo 255/2014, 8 Cdo 400/2015). Otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu.

7. O všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená (meritorným rozhodnutím predstavujúcim *res iudicata*), musí byť vyvážené sprísnenými podmienkami prípustnosti. Právnu úpravu dovolania a dovolacieho konania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých môže byť výnimočne prelomená záväznosť už právoplatného rozhodnutia, nemožno interpretovať rozširujúco; namiesto je tu skôr reštriktívny výklad (3 Cdo 319/2013, 1 Cdo 348/2013, 3 Cdo 357/2016, 3 ECdo 154/2013, 3 Cdo 208/2014).

8. Naďalej je tiež plne opodstatnené konštatovanie, že ak by najvyšší súd bez ohľadu na neprípustnosť dovolania pristúpil k posúdeniu vecnej správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu a na tom základe ho prípadne zrušil, porušil by základné právo na súdnu ochranu toho, kto stojí na opačnej procesnej strane [porovnaj rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) sp. zn. II. ÚS 172/03 (poznámka dovolacieho súdu: pokiaľ sa v ďalšom texte odkazuje v zátvorke na „ÚS“, ide o odkaz na rozhodnutie ústavného súdu príslušnej spisovej značky)].

9. Naznačenej mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 C.s.p. je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné a podmienky prípustnosti dovolania, sú uvedené v ustanoveniach § 420 a § 421 C.s.p..

10. Podľa § 420 C.s.p. je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c/ strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f/ súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

11. Podľa § 421 ods. 1 C.s.p. je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

12. Dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 C.s.p.). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 C.s.p.).

13. Dovolanie prípustné podľa § 421 C.s.p. možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 C.s.p.). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 C.s.p.).

14. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 C.s.p.). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (por. § 428 C.s.p.). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f/ C.s.p., je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a označiť v dovolaní náležitým spôsobom dovolací dôvod (§ 420 alebo § 421 C.s.p. v spojení s § 431 ods. 1 C.s.p. a § 432 ods. 1 C.s.p.). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.

15. V preskúmvanej veci žalobcovia odôvodňovali prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f/ C.s.p.

16. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f/ C.s.p. treba rozumieť taký vadný postup súdu, ktorý sa prejavuje v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, vymykajúcich sa nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca a ktorý tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým

vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti). Pri posudzovaní znemožnenia uskutočňovať strane jej patriace procesné práva, je nevyhnutné skúmať intenzitu zásahu do práva na spravodlivý proces a jednotlivé konkrétne porušenia procesných práv je potrebné hodnotiť v kontexte celého súdneho konania, v kontexte dopadu na ďalšie procesné postupy súdu a možnosti strany namietat' alebo zvrátiť nesprávny postup súdu.

17. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f/ C.s.p., sú a/ zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b/ nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia.

18. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predkladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami. Jeho súčasťou nie je ani právo procesnej strany vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (porovnaj rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 97/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03).

19. Pojem „procesný postup“ bol vysvetlený už vo viacerých rozhodnutiach najvyššieho súdu tak, že sa ním rozumie len faktická, vydaniu konečného rozhodnutia predchádzajúca činnosť alebo nečinnosť súdu, teda sama procedúra prejednávania veci (to ako súd viedol spor) znemožňujúca strane sporu realizáciu jej procesných oprávnení a mieriaca možnosti jej aktívnej účasti na konaní (por. R 129/1999 a 1 Cdo 6/2014, 3 Cdo 38/2015, 5 Cdo 201/2011, 6 Cdo 90/2012). Tento pojem nemožno vykladať extenzívne jeho vzťahovaním aj na faktickú meritórnu rozhodovaciu činnosť súdu. „Postupom súdu“ možno teda rozumieť iba samotný priebeh konania, nie však konečné rozhodnutie súdu posudzujúce opodstatnenosť žalobou uplatneného nároku. Pod nesprávnym procesným postupom súdu treba rozumieť taký postup súdu, ktorým sa znemožnila strane realizácia tých procesných práv, ktoré majú slúžiť na ochranu a obranu jej práv a záujmov v tom-ktorom konaní, pričom miera tohto porušenia bude znamenať nespravodlivý súdny proces.

20. Dovolací súd z obsahu spisu zistil, že žalobcovia v priebehu konania pred súdom prvej inštalácie preukazovali nadobudnutie ich vlastníckeho práva resp. ich právnych predchodcov k predmetným nehnuteľnostiam a na zistenie týchto skutočností bolo súdom prvej inštalácie vykonané a zamerané dokazovanie. Zo zápisnice o pojednávaní z 13. marca 2017 (č. l. 147) vyplýva, že súd po vyjadrení sa strán sporu sa oboznámil s obsahom spisu a strany sporu uviedli, že nemajú návrhy na doplnenie dokazovania. Súd na to uznesením vyhlásil dokazovanie za skončené a vyhlásil rozsudok.

21. Najvyšší súd dospel k záveru, že v konaní došlo k procesnej vade v zmysle § 420 písm. f/ C.s.p. O vadu tejto povahy ide v prípade nesprávneho postupu súdu v civilnom konaní, ktorý porušuje ustanovenia Civilného sporového poriadku a má za následok nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia.

22. Podľa § 181 ods. 2 C.s.p. po úkonoch podľa odseku 1 súd určí, ktoré skutkové tvrdenia sú medzi stranami sporné, ktoré skutkové tvrdenia považuje za nesporné, ktoré dôkazy vykoná a ktoré dôkazy nevykoná. Súd tiež uvedie svoje predbežné právne posúdenie veci. To neplatí, ak tak už postupoval pri predbežnom prejednaní sporu.

23. Obsah vyššie uvedenej zápisnice (č. l. 147 spisu) nedáva podklad pre záver, že súd prvej inštalácie

dôsledne postupoval podľa tohto ustanovenia. Citovaný § 181 ods. 2 C.s.p. ukladá súdu povinnosť oboznámiť účastníkov konania na pojednávaní s predbežným zhrnutím sporných a nesporných skutkových okolností a tiež s predbežným náhľadom súdu na to, ktoré z navrhnutých dôkazov treba vykonať a ktoré vykonané nebudú. Stranám sporu sa tým má vytvoriť možnosť, aby tomu, s čím ich oboznámil súd, prispôbili ich ďalší procesný postup v konaní. Predbežné právne posúdenie veci je sudca povinný stranám a ich zástupcom oznámiť na prvom pojednávaní a z hľadiska výpovednej hodnoty predbežného právneho posúdenia veci je nevyhnutné, aby bolo stanovisko súdu určité a zrozumiteľné. Na jeho základe musí byť stranám a ich zástupcom dostatočne zrejmé, aký výrok rozhodnutia vo veci samej možno očakávať v nadväznosti na predbežné prejednanie sporu a prípravu pojednávania. Predbežné právne posúdenie veci má predovšetkým umožniť objektívnu predvídateľnosť súdneho rozhodnutia a vytvoriť priestor pre prehodnotenie vlastnej procesnej pozície sporových strán, ich vecnú a efektívnu právnu argumentáciu, riadne subsumovanie skutkových tvrdení a dôkazných návrhov a pod. Účelom predbežného právneho posúdenia veci súdom je zefektívnenie, zrýchlenie a zjednodušenie sporového konania, vrátane prevencie tzv. prekvapivých súdnych rozhodnutí.

24. V nedodržaní postupu podľa § 181 ods. 2 C.s.p., ku ktorému došlo v danej veci, treba vidieť procesnú nesprávnosť, ktorá so zreteľom na individuálne okolnosti preskúmaného sporu (II. ÚS 261/06) viedla k zmareniu účelu sledovaného týmto zákonným ustanovením a neprispela k predvídateľnosti postupu a rozhodnutia súdu prvej inštancie.

25. Pokiaľ odvolací súd túto procesnú nesprávnosť súdu prvej inštancie neodstránil a dokonca odmietol prihliadnuť na listinné dôkazy, ktoré žalobcovia k podanému dovolaniu pripojili s odôvodnením, že žalobcovia tieto listinné dôkazy nepredložili v konaní pred súdom prvej inštancie, zasiahol do práva žalobcov na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f/ C.s.p.

26. Na základe zhora uvedeného možno uzavrieť, že v kontexte celého súdneho konania ide o tak závažné pochybenie odvolacieho súdu, ktoré znemožnilo žalobcom uskutočňovať im patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu ich práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f/ C.s.p. Rozhodovacia prax najvyššieho súdu sa do 30. júna 2016 ustálila na tom, že ak v konaní došlo k procesnej vade zmätočnosti uvedenej v § 237 ods. 1 O.s.p. (teraz § 420 písm. f/ C.s.p.), dovolaním napadnuté rozhodnutie treba zrušiť; najvyšší súd v týchto prípadoch zrušoval napadnuté rozhodnutia bez toho, aby sa zaoberal správnosťou v nich zaujatých právnych záverov (por. napr. rozhodnutia sp. zn. 1 Cdo 44/2015, 2 Cdo 111/2014, 3 Cdo 4/2012, 4 Cdo 263/2013, 5 Cdo 241/2013, 6 Cdo 591/2015, 7 Cdo 212/2014, 8 Cdo 137/2015).

27. Dovolanie žalobcov je z dôvodov vyššie uvedených prípustné a zároveň aj dôvodné. Najvyšší súd preto napadnutý rozsudok odvolacieho súdu i rozsudok súdu prvej inštancie zrušil a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie (§ 449 ods. 1 v spojení s § 450 C.s.p.).

28. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 C.s.p.).

29. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.